

С Т А Н О В И Щ Е

за дисертационния труд на докторант в катедра „История“ при Правно-исторически факултет на Югозападен университет „Неофит Рилски“

Ясен Викторов Ванев

с научен ръководител доц. д-р Снежанка Ракова-Маринкьова

на тема

Венеция, Византия и Османската империя през XV в. – конфликти, дипломация, търговия и културни взаимодействия.

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

Професионално направление: 2.2. История и археология
Научна специалност: Средновековна обща история

Представената за разглеждане дисертация е посветена на една важна проблематика, белязала историята на XV-то столетие. Темата за развитието на взаимоотношенията между Венеция и Византия от една страна, и Венеция и Османската държава – от друга, е оригинална, но и доста обширна. Въпреки този факт, докторантът демонстрира добра ориентация в сложния характер на въпросите, които проучването повдига.

Дисертацията на Ясен Ванев се състои от 211 страници, а изложението следва една утвърдена и класическа структура, която включва в себе си въведение, три глави, заключение, приложения, карти, илюстрации и библиография. Основните структурни единици, от своя страна, са разделени на отделни параграфи и по този начин са формулирани различните аспекти, засегнати при разглеждането на проблематика.

Във въведението докторантът ясно обосновава актуалността на избраната тема. В тази част от изследването убедително са формулирани целите и задачи, които Ванев си поставя. Главната цел на докторанта е *„да се осветлят отношенията между Венеция, Византия и Османската империя през целия XV в.“*. В тази уводна част аргументирано се изяснява избраната хронологическа рамка, както и методологията на изследване. Тук също така е представена цялостната структура на дисертацията, като Ванев изяснява и някои термини,

използвани в хода на изложението. От въведението проличава, че докторантът познава една значителна част от изворовия материал и научната литература, имащи отношение към изследваната тема.

Първа глава е посветена на *„Отношенията между Византия и италианските таласократии преди петнадесетото столетие“* и има въвеждащ характер. В нея се засягат отношенията между Византия и италианските морски републики Венеция и Генуа до началото на XV в. В тази част от изследването се отделя специално внимание на Четвъртия кръстоносен поход, както и на острото съперничество между Венеция и Генуа, продиктувано от техните търговски интереси. Докторантът отбелязва и ролята на османските турци, които през разглеждания период трайно настъпват на Балканския полуостров. Като цяло, Ванев демонстрира добро познаване на представената в тази част на изложението проблематика.

Втората глава, озаглавена *„Венеция между Константинопол и Истанбул (XV в.)“*, представлява акцент в изследването и е посветена на един от основните проблеми, върху който се фокусира дисертантът. В проучването е отделено специално внимание на политическата и дипломатическата дейност на Серенисимата, която през разглеждания период поддържа контакти както с византийците, така и с османските турци. Докторантът обръща особено внимание на изворите, поставяйки акцент върху търговските договори. Ванев успешно защитава тезата за съществуващата приемственост при съставянето на договорите, и изтъква, че византийско-венецианските споразумения са основата, върху която по-нататък се градят османско-венецианските договорености. Докторантът подчертава, че активният фактор в изготвянето на споменатите споразумения е Венеция, затова той анализира отношенията между държавите през призмата на венецианската политика и дипломация. Освен търговските договори, които Ванев привлича в тази част на изложението, докторантът гради тезите си, позовавайки се на редица късновизантийски автори. В отделен параграф се разглежда стопанската дейност на Венеция и Генуа в Романия и стоките, с които двете морски сили търгуват. Докторантът справедливо обръща внимание на

баило в Константинопол и неговата роля за защитата на венецианските интереси в региона.

Трета глава носи заглавието „*Византийското културно влияние във Венеция и Запада и културни взаимодействия*“. Тази част от проучването е посветена на „*културните, религиозните и интелектуалните връзки в гръко-италианския ареал през XV в.*“. Тук Ванев защитава тезата, че през разглеждания период Венеция се превръща в убежище на редица гръцки учени, бягащи от османските турци. Докторантът обръща по-специално внимание на няколко ярки исторически фигури, белязали епохата, върху която е фокусирано изследването. Става дума за личности като: Висарион Никейски, Георгий Гемист Плитон, папа Пий II, патриарх Геннадий Схоларий. В заключение Ванев изказва становището, че византийското влияние в Републиката на Сан Марко няма единствено политически и дипломатически характер. Докторантът застава зад тезата, че през XV в. Венеция се превръща в разпространител на византийската култура.

В заключението Ясен Ванев успешно систематизира и обобщава основните изводи, до които достига в хода на цялостното си изследване. Докторантът извежда на преден план едно основно понятие. Става дума за приемствеността, с която се характеризира динамиката и развитието на венецианско-византийско-османските връзки през XV в.

Бих си позволила да отправя някои бележки към автора на дисертационния труд. На първо място бих препоръчала на колежата Ванев да прояви критично отношение към изворите, а не просто да цитира отделни дълги пасажки. Бих искала в текста на дисертацията по-ясно да проличи мнението и оценката на докторанта, когато представя едно или друго научно становище. Хубаво е да се обърне внимание на библиографията в края на труда. Бих препоръчала на Ясен Ванев да прецизира тази част от работата си, като обърне внимание на: подредбата на заглавията; включването в общия списък на всички цитирани в дисертацията извори и изследвания и пр. В текста се срещат някои правописни, стилистични и смислови неточности и противоречия, които докторантът трябва да изчисти.

В дисертацията ясно се открояват и научните приноси. На първо място заслужава да се отбележи, че избраната проблематика се разглежда в течение на

цялото XV-то столетие, т.е. обичайната хронологическа граница, свързана с падането на Константинопол под османска власт през 1453 г., тук не е спазена, а изложението проследява взаимоотношенията между политическите субекти и след тази дата. На второ място внимание заслужава задълбоченото многопластово разглеждане на отношенията между Венеция и Византия от една страна, и Венеция и Османската държава – от друга, като дисертантът подчертава приемствеността в развитието на тези двустранни връзки. Не на последно място сред приносите на това изследване трябва да се посочат и преводите, направени от Ясен Ванев, на хрисовула на император Йоан VIII от 1448 г. и на Ахд-намето на султан Мехмед II от 1446 г.

Трябва да се отбележи, че авторефератът отговаря на изискванията. Докторантът е представил и публикации, свързани с темата на дисертацията. Част от материалите са отпечатани в престижни издания, а това е атестат за тяхната научна стойност.

Горепосочените приноси и фактът, че дисертацията отговаря на необходимите основни изисквания, ми дават правото да дам своя положителен вот и да гласувам за присъждането на Ясен Виктор Ванев на образователната и научна степен „доктор”.

гр. София, 05.05.2021 г.

доц. д-р Елена Костова

Институт за исторически изследвания при БАН